



GORE: MIRA ANTOLKOVIĆ
DOLJE: FERRIĆ, SMODEK

SCENA SA MATCHA
ŠANDOR ULMANSKI
ZDENKA HORVAT, STEVO ULMANSKI

WÜRTH
ŠANDOR ULMANSKI

PLANINARSKI VJESNIK

TRI DANA NA SAVINJSKIM PLANINAMA.

Napisao I. Juričić.

Svrneš li okom za bistra, vedra jutra s piramide zagrebačke gore, nešto prema sjevero-zapadu, ugledat ćeš dvije oveće gorske skupine, rastavljene duboko usječenom, naoko ne baš širokom uvalom. Skupina, koja se uzdiže s lijeve strane ove uvale, veća je i u toliko osobujna, što njeni vrhunci bivaju postepeno prema sredini skupa sve viši, dok se napokon ne stope u impozantnu gorsku masu, koja nadvisuje sve, što ti oko dotle i u okolini doseći može, i ne predje u oblik oštre piramide, vrhunac ponosnog Triglava. S desne strane ove uvale, i u mnogo bliže, ističe se nazubljeni gorski skup, u kojem ćeš moći razabrati već prostim okom, gotovo podrobno, pojedine više a sve kó snijeg bijele vrhunce. Vapneni ovi vrhovi svrstali se koso pred tobom, u laganom zavoju, na podini velike, ponajprije tamne, skoro crne, a zatim zagasite, sive planinske mase, jedan tik drugoga, jedan visok gotovo kao drugi, tako, te će ti odavle teško uspjati, da odrediš, koji je najviši od njih.

Ispod sjeverne strane ovog gorskog skupa pružila se prema sjevero-istoku ubava Logarska dolina, a na početku njezinu, nedaleko Frischaufova doma u Okrešlju, ruši se sunovratno sa izvora na visokoj pećini i pjeni strmim, mjestimice gromadama ogromnog kamenja natrpanim koritom bistar potok, dok se naskoro, jedva nakon nekoliko stotina koračaja svoje šumre, pjenušave žurbe, pod pijeskom u podzemne šupljine ne izgubi. Ali već za kojih 6 kilometara, tik Logara, izbija ponovo pod hridinom, tvoreći oveći vratak, i pod imenom Savinje, po kojemu je ova gorska skupina nazvana Savinjskim planinama, nastavlja hitro, pljuskom i žuborom svoj put, dok mu u Zidanom mostu ne omete ime moćnija Sava.

Savinjske planine, zvane takodjer i Kamničima, zauzimaju medju kranjskim planinama, iza Julskih Alpa, prvo mjesto, što zbog

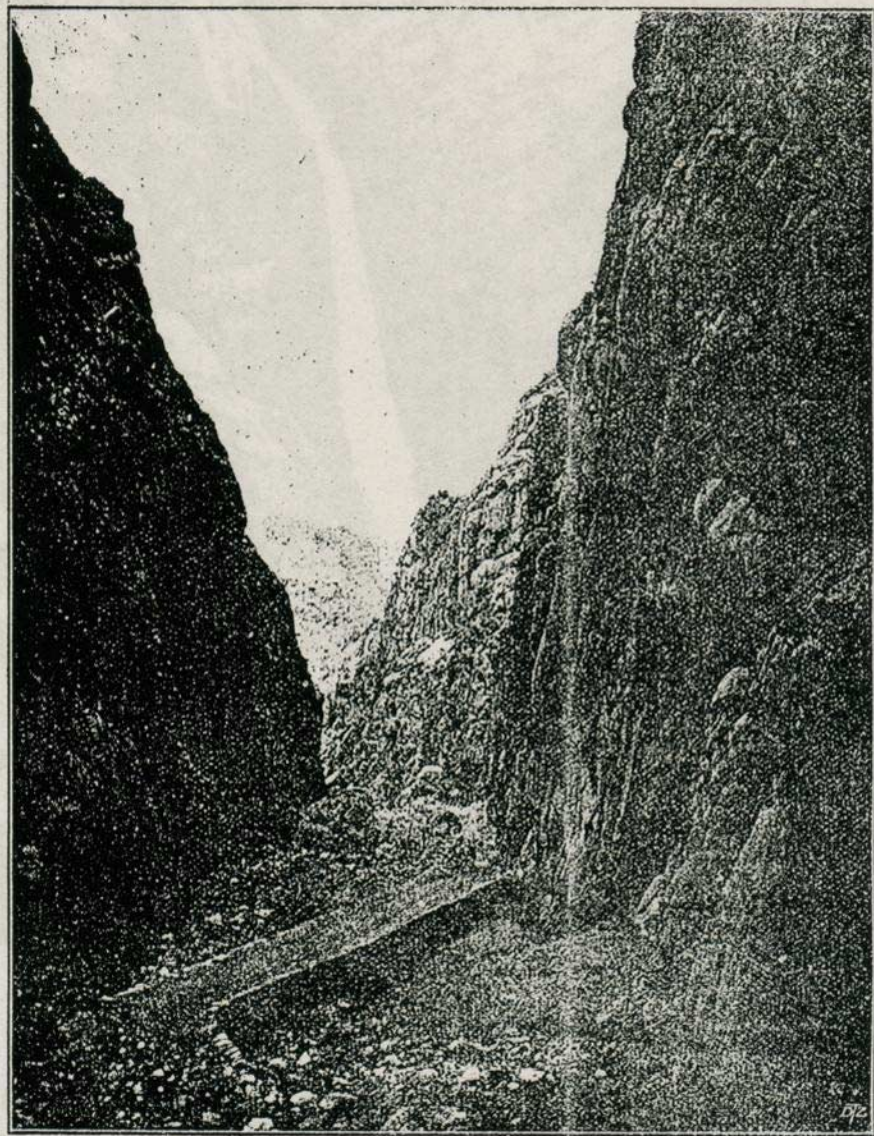
visine i rasege, što zbog zanimivog svrstanja svojih gorskih kosa i golih, većim dijelom vrljetnih i mučno pristupačnih vrhunaca. Gorska im se sedla rijetko spuštaju ispod 1800 m., a visoke planinske kotline, izmedju pojedinih osrednjih skupova vrhunaca, rijetko ispod 2000 m., te su koje divlje, rastrgane, bez svakog života — prava pustinja, a koje ponešto obrasle alpskim biljem i imaju nekoliko mršavih, pješčanih travnika. Ovaj gorski skup dijeli Kamničko sedlo (1879 m.) u dva dijela, u istočni manji i niži s najvećim vrhuncem Panjavom (2392 m.), i najinteresantnijim Ojstricom (2350 m.), kako ga to već i samo ime karakteriše, te u zapadni veći i viši, koji je bio ciljem našega izleta, s najvišim vrhuncem Grintavcem i najzanimivijom glavicom Skutom. Iznad kotline, koju sa sjeverne strane zatvara ovaj posljednji veći dio Savinjskih planina, i to izmedju Grintavca, Dugog hrpta i Skute, Velikih poda a izmedju Rinke, Grebena i Brane, Malih poda, dižu se na najomašnjoj hrptini ovih planina, koja se proteže od zapada k istoku, strmi, kršni vrhunci, kojih većinom gotovo ustobočene gole stijene dosižu mjestimice visinu od 500 metara, a završuju naizmjenice sad u jajastim, sad u nazubčanim, sad u grebenastim i šiljastim oblicima, tvoreći tako ogroman gorski lanac, pun raznolikosti i prirodne krasote, počinjući sa Kočnom (2541 m.) i nastavljajući s Grantavcem (2559), Dolгим hrptom (2479), Strucom (2464), Skutom (2530), Rinkom (2460), Križom (2441), Turskom Gorom (2210) i završujući tik Kamničkoga sedla s Branom (2247). Najznamenitije sedlo, što prosijeca ovaj gorski lanac, jest glasoviti Turski žleb (oko 2000 m.).

Iz Ljubljane nam se ukazuju Savinjske planine ravno prema sjeveru, a doći ćemo pod njih ili preko Kranja ili preko Kamnika, kuda će nas iz Ljubljane dovesti vlak za dobar sat vožnje. Za uspon odabراسmo put preko Kranja, otkle se može jednopregom za 1 i tri četvrt sata dovesti do Povšnara (17 klmt.) uz cijenu od K 8, ili pak za 2 i pol sata poštom, koja odlazi iz Kranja u 8½ sati u jutro, uz

cijenu od K 2.40 po osobi. Kako se vožnja poštom može upotrebiti samo onda, ako se prenoći ili u Ljubljani ili u Kranju, to se našim planinarima preporuča, da otputuju iz Zagreba s južnog kolodvora, u 4.55 sati u jutro; u Ljubljani stigne vlak u 9.35, a kreće se prema Kranju u 11.40 u jutro, kuda prispjeva u 12.31. Kod gostioničara Jene Ručigaja u Kranju dobije se dobar i jeftin objed, a k tome se on brine rado za pribavu prikladnog podvoza. Najdulje u 2 sata poslije podne treba se odvesti iz Kranja put Povšnara, da se otale još za dana uzmogne dospjeti na Kokrsko sedlo, u Zoisovu kuću (1800 m.).

Od Povšnara (600 m.), gdje se može dobiti okrepe i zaloga, počinje put pješice i vodi isprva još glavnom cestom oko 20 časaka, a onda na lijevu obalu potoka Kokre preko drvenog mostića. Tuj započinje uspon i crvena oznaka (markiranje) puta. Put je kamenit, šumski kolnik, većim dijelom vodi u sjenatoj šumi crnogorice, a vi-juga se neprestance laganim usponom. Što dalje, to se više pomalaju pred nama i oko nas goli, vrletni vrhunci i njihove strme i kršne stijene, a prizori, što se na tome putu naizmjenice nižu, djeluju na nas poput neke otajne, privlačive sile.

Od Suhodolnika (840 m.), do kojega stignemo za tri četvrt sata laganog hoda, pa do najviših okolišnih vrhova, jedva da ima 2000 u zračnom pravcu, pa kako put sveudilj nastavlja laganim usponom, a valja nam još svladati visinu od kojih 1700 m., to se u mislima planinara i nehotice navraća pitanje, kako će da izgleda taj put, kojim je moguće uzaći na gotovo okomito strme hridine i po kojoj se stijeni uspinje na te vrleti? Kod Suhodolnika, gdje su si seljaci znali sačiniti umjetni vodovod s rezervoarom, iz kojega vode na par stotina metara do svojih kuća drvenim žljebovima pitku vodu, od-vaja se put prema Kokrskom sedlu, na što nas upozoruje tabla nje-mačko-austr. alp. društva, postavljena na početku desnog odvojka planinskog puta, što vodi po sjevernom obronku Kalskoga grebena (2224). Na ovaj se put može međjutim doći i ravno od Povšnara, a da se ni ne tiče Suhodolnik. Naš šumski kolnik vodi nas i nadalje laganim usponom te smo za pol sata na zelenom zaravanku, na kojem se nalazi par pastirskih koliba i opet umjetno drvenim žljebovima dovedena pitka voda. S ovog zaravanka pruža se krasan vidik na dolinu Kokre i na istočne obronke Karavanki, koje će skoro da nam zastru tople popoldnašnje sunčane zrake i da nam učine uspon snoš-ljivijim. Još 20 časaka hoda i kolnika nestaje, a nas kao da sve kruće poput obruča opkoljuju i stišću ustobočene hridi Kalskoga grebena, Grintavca i Kočne. Mala staza dovede nas za kratko preko bijelog, suhog korita bujice pod same stijene, do jedne špilje (1100 m.), u kojoj se nalazi klupa za odmor. Tuj započinje umjetno izvedeni pla-ninarski laz, koje uklesan u pećini i providjen trnjem od žice te že-ljeznim u živac pričvršćenim klincima, koje pak podložen jelovim deblima, da se rulj pod nogama ne odroni, a svaki se čas izmjenjuje sad veći sad manji niz isklesanih stuba sa nizovima kratkih cjepa-nica, položenih poprijeko na jakim strminama i visokim tjesnacima a pričvršćenih u stijene željeznim sponama. Put je ovaj izradjen solidno, nije eksponiran, a vodi dobrim dijelom u sjeni jelâ, izraslih na obroncima Kalskoga grebena. Nakon tri četvrt sata veranja eto nas opet na lijepoj stazi u pravoj šikari alpinske ruže (rhododendron). Domala smo kod njemačke Frischaufove kuće (oko 1450 m.) zapuštene iza kako se prof. Frischauf odijelio od njem.-aust. alp. društva i sa nekolicinom slovenskih planinara utemeljio g. 1893. slovensko planinarsko društvo. Šume tuj već posve nestaje a put nastavlja ponajprije oporom jarugom, u kojoj se nalazi mali izvor, a onda po položitoj hridi, gdje se dolazi k raskršću putova na Kočnu i Kokrsko sedlo i napokon pjeskovitom strmom stranom, te nas do-vede od Povšnara za 3 i tri četvrt sata, na noćenje u Zoisovu kuću. Ovu je kuću podiglo njem.-aust. alp. društvo, iza kako je napuštena Frischaufova kuća, usred Kokrskoga sedla; dobro je opskrbljena, a



VELIKA PAKLENICA POD VELEBITOM
(Snimio V. Cvetišić.)

gospodarstvo u njoj vodi začudo — jedna djevojka — Slovenka! Nešto prije nas stigao je u kuću preko Kamnika iz Uršičeve kuće ambiciozni slovenski planinar, g. I. Volk s kojim ustanovismo program za slijedeći dan. Taj je glasio: Grintavec, Veliki podi, Struca, Skuta, Mali podi, Turski žleb, Frischaufov dom u Okrešlju.

(Nastavit će se.)

PLANINARSKI IZLETI.

Na Triglavu. U drugoj polovici kolovoza krenulo je iz Zagreba više planinara u Julske Alpe, napose na Triglav, to omiljelo izletište odvažnijih planinara. U oči blagdana Velike Gospe uspelo se na Triglav pet hrvatskih planinara, a među njima tri odbornika „Hrv. plan. društva“ (gg. A., K. i S.). Po prvi put se uspeo od te petorice jedan stariji iskusan planinar (g. B.), koji je dosad obašao mnoge alpinske vrhunce, pa među njima i Ortler i Grossglockner. Trojica se od njih uspeše do Kredarice preko romantične doline Vrata, u kojoj sada stoji novi krasan Aljažev dom. Naši planinari u velike hvale prostranu i vrlo praktično izvedenu zgradu, u kojoj planinari dobivaju udoban konak i dobra jela i pića. Preporučuje se hrvatskim planinarima, koji na godinu kane na Triglav, da sva-kako obidju gostoljubivi Aljažev dom u Vratima, odakle je najkraći uspon do Kredarice na Triglavu. Ta trojica planinara na žalost nisu imali, kao i ogromna većina ljetošnjih izletnika — lijepa vremena i stoga nijesu mogli da uživaju dalekosežan vidik sa vrha Triglava. Onoga je dana gusta magla prikrivala vrhunac Triglava i susjednih Julskih Alpa. Druga dvojica planinara, koji su gotovo svakogodišnji gosti na Triglavu (gg. A. i H.) uspeše se drugi dan na Triglav od Mojstrane kroz dolinu Kot i slučajno stigoše na vrh baš u času, kada se je gusta magla razmakla i vršak Triglava zasjao u sunčanom svijetlu. Oku im se pružio prekrasan prizor: iz magle stršili su samo vrhunci Julskih Alpa: Škrlatice, Razora, Mangarta, pa Grintovec i Ojstrice u Kamničkim Alpama, a onamo na sjever vrh Grossglocknera i drugih alpskih gorostasa!

U slovenskoj planinarskoj kući na Kredarici bilo je na oba blag-danska dana vrlo živahno. Unatoč nepovoljnom vremenu kuću je posjetilo do 100 planinara. Sada je ta planinarska kuća dograđena i može primiti na konak do 60 planinara, a inače je dobro opskrbljena svime, što planinaru srce prosi. Kako ta kuća stoji na najzgodnijem mjestu, tik pod vrhom Triglava, nije čudo, što u nju grnu planinari, pa i sami Nijemci, koji inače prijekim okom gledaju, kako su ih Slo-



VELIKA PAKLENICA POD VELEBITOM
(Snimio V. Cvetišić.)



IZVOR SAVICE
(Snimio I. Jurjević.)

venci gotovo sasvim istismnuli sa najljepših i najzgodnijih točaka u Julskim Alpama. Hrvatski se planinari upućuju, da kod uspona na Triglav svakako obidju ovu slovensku kuću, u kojoj će biti bratski primljeni i dobro podvorenii.

Na Črnoj Prsti. Kraj Bohinjske Bistrice, postaje na novoj državnoj željeznici Beč-Trst, diže se duga gorska kosa, koja dijeli Goricu od Bohinja i Triglavskog gorja. Na toj se kosi pored Migovca (2054), Vogela (1923) i Rodice (1965) ističe zanimljiv i lako pristupan vrhunac, koji nosi prastaro slavensko ime: Črna Prst (= Crna Zemlja). To je ime ova gora po svoj prilici dobila po tom, što na južnoj strani zemlja crnica dopire do samog vrha te je obrasla gorskom travom. Na sjevernoj strani naprama Triglavu naprotiv pusta je golet. Sredinom ljeta travnici na Črnoj Prsti prava su alpinska bašča i u to se vrijeme osobito preporučuje uspon na taj vrhunac. Uspón se može izvesti s južne strane od Podbrda po travnicima, ili sa sjeverne iz Bohinjske Bistrice. Putovi su dobro označeni i uspon spada među srednje. Tko hoće da se uspne od Podbrda, koji se uspon preporučuje, treba da se u večer željeznicom proveze kroz tunel do postaje Podbrdo. Ondje nalazi prenočište, a rano u jutro može krenuti prema vrhu. Uspón traje oko 3 sata. Na putu od Bohinjske Bistrice leži pod vrhom slovenska planinarska kuća t. zv. Orožnova kuća, i to na visini od 1346 m., dok sam vrh ima 1844 m. Zgodnije je svakako uspjeti se od Podbrda na vrh, a onda sići do te kuće i spustiti se prema Bohinjskoj Bistrici, nego li se istim putem sa Bohinja uspjeti i sići. Pogled je sa vrha vrlo lijep i dopire za vedra neba do mora. Slovenska planinarska kuća dobro je opskrbljena i u njoj planinar dobije dobra jela i pila, a i udoban konak, ako hoće da prenoći i da u cik zore podje na vrh gledati izlaz sunca.

Dne 19. kolovoza uspeše se na Črnu Prst i obadjoše tu kuću dva odbornika „Hrv. plan. društva“ (gg. C. i P.). Za uspon na tu goru dostaje jedan dan, a iz Zagreba se može obaviti, ako se dan prije (n. pr. u subotu) krene popodnevnim vlakom do Bohinjske Bistrice (preko Ljubljane i Jesenice).

Drugi ljetosnji izleti. Unatoč nepovoljnom vremenu, koje je ljetos silno smetalo planinarima i prouzročilo mnogo teških nesreća u Alpama, odvažna četa naših planinara poduzela je više težih uspona na visoke Alpe. Tako nam javljaju, da je jedan naš član, mlad zagrebački trgovac (g. W.), izveo uspjeti uspon na Grossglockner u Velikim Turama. Može se reći, da je ljetos bilo mnogo zvanih, a malo odabranih, koji se mogu podičiti, da su bili na vrhuncu toga gorostasa. A u te sretnike možemo ubrojiti toga našega člana, koji će nas jamačno pobliže izvijestiti o svom usponu. — Isto tako doznajemo, da se poznati planinar i naš glazbenik g. F., koji je ljetovao na podnožju Savinjskih Alpa, uspeo među ostalim na vrhunac Obira sa još nekim našim zemljacima.

Po Savinjskim se Alpama više dana penjao naš vrlo planinarski drug i odbornik g. J., koji u ovom broju počinje sa svojim zanimljivim izvješćem o svojim usponima na Grintovca, Skutu, Turski žljeb, Kamničko sedlo i dr.

Na Velebitu su dulje vremena boravili naši geološki stručnjaci gg. dri. K. i T. i obašli vrhove južnoga i istočnoga Velebita. O tom pobliže u našim poučnim i zanimljivim člancima o Velebitu iz pera g. dra. Tućana.

Na Velebitu je ponovno više tjedana boravio naš omiljeni komičar g. Grund, koji je poznat kao izvrstan lovac i poznavatelj leptira i kukaca.

Gore i krajeve Gorskog kotara obašli su na naučne svrhe gg. dri. Langhoffer, Babić i Rössler.

PLANINARSKE VIJESTI.

Markiran put na Viševicu. Naša je domovina samo djelomice gorovita i nema visokih Alpa, pa zato se u nas planinarstvo ne može onako bujno razvijati, kao n. pr. kod braće Slovenaca. Nadalje komunikacije u našoj zemlji puno zaostaju za drugim kulturnim zemljama. Tako se do podnožja najveće naše gore, Velebita, ne može još uvijek doći željeznicom! A ove komunikacije, što ih imamo, prilično su skupe, u koliko vode kraj visokih gora Gorskoga kotara. Sve to u velike smeta boljemu i uspješnijemu razmahu planinarstva, koje se danas posvuda cijeni kao izdašno vrelo gospodarske privrede. No i uz te nepovoljne prilike moglo se i na tom polju više učiniti, da je u nas bilo sustavna i promišljena rada. Da nam je toga nedostojalo, pokazuje žalosna činjenica, što naše planinarsko društvo unatoč svojem 36-godišnjem opstanku nema nijedne vlastite planinarske kuće, dok ih bratsko slovensko planinarsko društvo sa svojih 16 godina opstanka ima oko 20! Dokazom je nadalje druga žalosna činjenica, da su do najnovijeg vremena markirani planinarski putovi samo na Sljeme, Svetu Geru i Plješivcu samoborsku, a ipak je markiranje putova prvi preduvjet za razvijanje planinarstva.

Na isti je način ostala zanemarena i V i š e v i c a (1428) u Gorskog kotaru kraj Liča, koja je vrlo podeseo planinarsko izletišta, te se svojim krasnim vidikom na Kvarner i okolne gore može takmiti sa Rišnjakom. Vrlo je lako pristupna: sa stajališta Liča ima do vrha nešto preko 3 sata pješskog hoda, sa dva nenaporna uspona, a na povratku može se cijeli put prevaliti za 2 i po sata. Nedavno su put na tu goru markirala dva odbornika „Hrv. planin. društva“. Markacija je označena crvenom bojom i počinje onkraj Ličkog polja na lijevoj strani: ostavlja novu cestu i ide uzbrdice prečcem preko nove šumske ceste i nastavlja starom cestom do pod vrh Zvonika. Ondanle ide novom cestom mimo „Kolibe pod Viševicom“ i dalje do zakreta sa nove ceste na desno na šumski kolnik sve do podnožja na istočnoj strani gore. Tu je izvor i od njega vodi na desno uspon na vršak. Tko bi htio prenočiti u kolibi, treba da zatraži dozvolu od lugara u Liču. Vršak je gol i pruža slobodan i dalek vidik na sve strane. Pravo je čudo, da se gora tako lako pristupna vrlo malo posjećuje. Na vrhu nema rek bi traga ljudskim stopama! Izlet se može iz Zagreba obaviti preko nedjelje, ako se u subotu krene osobnim vlakom put Liča u 10.30 s. na večer. Hrvatskim planinarima živo preporučujemo tu zanimljivu goru i za jesenske i proletne izlete.